

WIJ WILLEM ALEXANDER,
BIJ DE GRATIE GODS,
KONING DER NEDERLANDEN,
PRINS VAN ORANJE-NASSAU,
ENZ. ENZ. ENZ.

Besluit van XXX tot wijziging van het Besluit geslachtsnaamswijziging en de Regelen betreffende verzoeken tot naamswijziging en tot naamsvaststelling in verband met de tijdelijk kosteloze wijziging van geslachtsnamen van nazaten van tot slaaf gemaakten (Besluit geslachtsnaamswijziging nazaten van tot slaaf gemaakten en tijdelijke bekostiging)

Wij Willem-Alexander, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, enz. enz.

Op de voordracht van Onze Minister voor Rechtsbescherming, kenmerk XXX;

Gelet op artikel 7, vijfde lid, van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek;

De Afdeling advisering van de Raad van State gehoord (advies van XXX, nr. XXX);

Gezien het nader rapport van de Minister voor Rechtsbescherming van XXX, Directie Wetgeving en Juridische Zaken, nr. XXX;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Artikel I

Het Besluit geslachtsnaamswijziging wordt als volgt gewijzigd.

A

Na artikel 1 wordt een artikel toegevoegd, luidende:

Artikel 1a

1. De geslachtsnaam van een persoon wordt op zijn verzoek gewijzigd, indien hij verklaart een nazaat te zijn van een tot slaaf gemaakte aan wie de geslachtsnaam wordt ontleend.
2. De wijziging op grond van het eerste lid geschiedt bij voorkeur door omzetting van enkele letters of door toevoeging van een voor- of achtervoegsel; is dat niet mogelijk of wordt dit door verzoeker onwenselijk geacht, dan geschiedt wijziging door het kiezen van een andere geslachtsnaam. De andere geslachtsnaam is die van een ouder of andere bloedverwant in de opgaande lijn of een geslachtsnaam die nog niet in Nederland voorkomt. Wijziging geschiedt niet door toevoeging van een naam.
3. Het verzoek wordt afgewezen, indien de verzoeker al een op grond van dit artikel gewijzigde geslachtsnaam heeft.

B

In artikel 3, vierde lid, onder d, onderdeel 1°, wordt na 'de titels XIII tot en met XV en XVIII tot en met XX van het tweede boek van het Wetboek van Strafrecht' ingevoegd 'dan wel de titels XIII tot en met XV en XVIII tot en met XX van het tweede boek van het Wetboek van Strafrecht BES'.

C

In artikel 6, onder a, wordt na 'de titels XIII tot en met XV en XVIII tot en met XX van het tweede boek van het Wetboek van Strafrecht' ingevoegd 'dan wel de titels XIII tot en met XV en XVIII tot en met XX van het tweede boek van het Wetboek van Strafrecht BES'.

Artikel II

De Regelen betreffende verzoeken tot naamswijziging en tot naamsvaststelling worden als volgt gewijzigd:

A

Artikel 3 wordt als volgt gewijzigd:

1. Onder vernummering van het tweede tot derde lid wordt voor 'Het bedrag is tweemaal verschuldigd' de aanduiding '2.' geplaatst.
 2. Na het derde (nieuw) wordt een lid toegevoegd, luidende:
4. Het eerste tot en met derde lid zijn van overeenkomstige toepassing op een verzoek op grond van artikel 7 van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek BES, met dien verstande dat het recht, genoemd in artikel 7, vijfde lid, van dat Boek, USD 890 bedraagt.

B

Artikel 4 wordt als volgt gewijzigd:

1. Voor de tekst wordt de aanduiding '2.' geplaatst.
 2. Daarvoor wordt een lid ingevoegd, luidende:
1. Wijziging van de geslachtsnaam op grond van artikel 1a van het Besluit geslachtsnaamswijziging is kosteloos.

C

Na artikel 4 wordt een artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 4a

1. De Minister voor Rechtsbescherming kan afzien van het in rekening brengen van het verschuldigde recht, genoemd in artikel 3, vierde lid, indien het verzoek verband houdt met het feit dat
 - a. de verzoeker zijn geslachtsnaam ontleent aan een tot slaaf gemaakte;
 - b. de ouder, aan wie de verzoeker zijn geslachtsnaam ontleent, onherroepelijk is veroordeeld wegens het plegen van een misdrijf als bedoeld in de titels XIII tot en met XV en XVIII tot en met XX van het tweede boek van het Wetboek van Strafrecht dan wel de titels XIII tot en met XV en XVIII tot en met XX van het tweede boek van het Wetboek van Strafrecht BES tegen de verzoeker, een familielid in de eerste of tweede graad of een levensgezel van hen, waarbij onder misdrijf mede wordt begrepen medeplichtigheid aan en poging tot misdrijf; of
 - c. de verzoeker, bij gebreke van een dergelijke onherroepelijke veroordeling, verklaart slachtoffer te zijn van een misdrijf, genoemd onder b., gepleegd door de ouder, aan wie verzoeker zijn geslachtsnaam ontleent, en door overlegging van een verklaring van een deskundige aannemelijk maakt dat het achterwege blijven van een geslachtsnaamswijziging zijn lichamelijke of geestelijke gezondheid in ernstige mate zou schaden.
2. In geval van een verzoek dat verband houdt met het feit, genoemd in het eerste lid, onder c, is overlegging van een bewijs van toekenning van een uitkering van het Schadefonds Gewelddsmisdrijven vereist.

D

Na artikel 6 wordt een artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 6a

Dit besluit berust mede op artikel 7, vijfde lid, van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek BES.

E

In artikel 7, tweede lid, wordt 'Regelen betreffende verzoeken tot naamswijziging en tot naamsvaststelling' vervangen door 'Besluit procedure en rechten geslachtsnaamswijziging Europees en Caribisch Nederland'.

Artikel III

Met ingang van vijf jaar na het tijdstip van inwerkingtreding, genoemd in artikel VI, komt artikel 4 van het Besluit procedure en rechten geslachtsnaamswijziging Europees en Caribisch Nederland te luiden:

Artikel 4

Wijziging van de geslachtsnaam op grond van artikel 6 van het Besluit geslachtsnaamswijziging is kosteloos, met dien verstande dat daartoe in geval van een verzoek op grond van artikel 6, onderdeel b, van dat besluit overlegging van een bewijs van toekenning van een uitkering van het Schadefonds Geweldsmisdrijven is vereist.

Artikel IV

Met ingang van vijf jaar na het tijdstip van inwerkingtreding, genoemd in artikel VI, komt artikel 4a, eerste lid, van het Besluit procedure en rechten geslachtsnaamswijziging Europees en Caribisch Nederland te luiden:

Artikel 4a

1. De Minister voor Rechtsbescherming kan afzien van het in rekening brengen van het verschuldigde recht, genoemd in artikel 3, vierde lid, indien het verzoek verband houdt met het feit dat
 - a. de ouder, aan wie de verzoeker zijn geslachtsnaam ontleent, onherroepelijk is veroordeeld wegens het plegen van een misdrijf als bedoeld in de titels XIII tot en met XV en XVIII tot en met XX van het tweede boek van het Wetboek van Strafrecht dan wel de titels XIII tot en met XV en XVIII tot en met XX van het tweede boek van het Wetboek van Strafrecht BES tegen de verzoeker, een familielid in de eerste of tweede graad of een levensgezel van hen, waarbij onder misdrijf mede wordt begrepen medeplichtigheid aan en poging tot misdrijf; of
 - b. de verzoeker, bij gebreke van een dergelijke onherroepelijke veroordeling, verklaart slachtoffer te zijn van een misdrijf, genoemd onder b., gepleegd door de ouder, aan wie verzoeker zijn geslachtsnaam ontleent, en door overlegging van een verklaring van een deskundige aannemelijk maakt dat het achterwege blijven van een geslachtsnaamswijziging zijn lichamelijke of geestelijke gezondheid in ernstige mate zou schaden.

Artikel V

Het tijdstip van vijf jaar na datum van inwerkingtreding, genoemd in de artikelen III en IV, kan bij koninklijk besluit worden gewijzigd, waarbij ook kan worden bepaald dat wijziging niet zal plaatsvinden.

Artikel VI

Dit besluit treedt in werking op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip dat voor de verschillende artikelen of onderdelen daarvan verschillend kan worden vastgesteld.

Artikel VII

Dit besluit wordt aangehaald als: Besluit naamswijziging nazaten van tot slaaf gemaakten en tijdelijk bekostiging.

Lasten en bevelen dat dit besluit met de daarbij behorende nota van toelichting in het Staatsblad zal worden geplaatst.

De Minister voor Rechtsbescherming,

F.M. Weerwind

Nota van Toelichting

A. Algemeen

1. Aanleiding en inhoud besluit

In de kabinetsreactie van 19 december 2022 op het rapport van bevindingen van de Dialooggroep Slavernijverleden «Ketenen van het verleden», heeft de minister-president aangekondigd dat vooruitlopend op een structurele regeling, een tijdelijke regeling wordt voorbereid tot kosteloze naamswijziging voor nazaten van tot slaaf gemaakten.¹ In de brief van het kabinet van 23 juni 2023 is dit bevestigd.² Dit besluit voorziet in de aangekondigde regeling waardoor nazaten van in het koloniale verleden tot slaaf gemaakten kosteloos hun geslachtsnaam kunnen laten wijzigen. Tevens worden de regels voor geslachtsnaamswijziging in Europees Nederland, ook van toepassing op de BES. Hiermee wordt de regeling voor geslachtsnaamswijziging op de BES zo veel mogelijk gelijkgetrokken met de regeling zoals die bestaat binnen Europees Nederland.

a. Wijziging namen van nazaten van tot slaaf gemaakten

Bij de verscheping en verkoop van tot slaaf gemaakte personen werd de eigen naam afgenomen en daarmee een deel van de culturele identiteit. Pas bij de vrijmaking kregen tot slaaf gemaakten een geslachtsnaam. Deze naam mochten zij meestal niet zelf kiezen en hield veelal verband met de naam van de (voormalige) slavenhouder of de plantage waarop zij werkten. Dergelijke geslachtsnamen worden tot de dag van vandaag door nazaten van tot slaaf gemaakte personen gedragen. Geslachtsnamen kunnen in deze gevallen een herinnering zijn aan de onrechtvaardige en gewelddadige geschiedenis van slavernij, omdat deze namen verwijzen naar de mensen die de voorouders van tot slaaf gemaakten hebben gekolonialiseerd en onderdrukt op plekken waar dit heeft plaatsgevonden.

De regering heeft excuses aangeboden voor de rol en betrokkenheid van haar historische, bestuurlijke voorgangers bij het toestaan, mogelijk maken, bevorderen, bestendigen en profiteren van slavenhandel en slavernij die de menselijke waardigheid langdurig en structureel hebben ondermijnd. Zij heeft dat ook gedaan voor het feit dat de achtereenvolgende regeringen na 1863 te weinig hebben gezien en erkend dat het slavernijverleden een negatieve doorwerking had en heeft.³ Aan de excuses van de regering zijn ook maatregelen verbonden die gericht zijn op kennis en bewustwording, erkenning en herdenken en de doorwerking en verwerking van het slavernijverleden. Eén van deze maatregelen betreft een wijziging van de regels voor geslachtsnaamswijziging waardoor geslachtsnamen die verband houden met het slavernijverleden kunnen worden gewijzigd. Hierover is in de voorbereiding van zowel de kabinetsreactie als dit besluit gesproken met betrokken organisaties, waarbij door hen de wens is geuit om een laagdrempelige mogelijkheid te bieden voor wijziging van geslachtsnamen die verband houden met het slavernijverleden. Voor een verzoek om geslachtsnaamswijziging op deze grondslag zijn tijdelijk geen leges verschuldigd. Het opleggen van leges zou een extra drempel kunnen vormen en mogelijk nazaten kunnen uitsluiten van de mogelijkheid hun geslachtsnaam te veranderen. Door het niet in rekening brengen van leges, wordt de toegankelijkheid vergroot en wordt er gelijkheid bevorderd. Daarmee kan dit besluit een bijdrage leveren aan het maatschappelijk herstel en de aanpak van de gevolgen van het Nederlandse slavernijverleden. Daarom wordt in dit geval afgeweken van het uitgangspunt dat diensten van de overheid kostendekkend uitgevoerd dienen te worden. De kosteloosheid geldt in beginsel voor een periode van vijf jaar (zie onder 2. Financiële gevolgen). De effecten van de regeling worden gemonitord. Bezien wordt of een beroep op deze wijzigingsgrond mogelijk kan blijven zonder dat leges zijn verschuldigd. Doordat de geslachtsnaam wijzigt vervallen bijvoorbeeld identiteitsbewijzen en rijbewijzen. Betrokkene zal deze dus opnieuw moeten aanvragen en de kosten daarvan komen voor zijn rekening. Ook voor het eventueel aanpassen van diploma's en dergelijke zal betrokkene zelf moeten zorgdragen.

In het *Besluit geslachtsnaamswijziging* (hierna: Bgn) zijn de gronden voor wijziging van de geslachtsnaam opgenomen. Om wijziging van de geslachtsnaam van nazaten van tot slaaf

¹ Kamerstukken II 2022/23, 36284, nr. 1.

² Kamerstukken I 2022/23, 36284, nr. C.

³ Kamerstukken II 2022/23, 36284, nr. 1, pg. 2

gemaakten mogelijk te maken, is voorzien in een grondslag in dit besluit (artikel 1a (nieuw) Bgn). De *Regelen betreffende verzoeken tot naamswijziging en tot naamsvaststelling* (hierna: de Regelen) zijn aangepast om deze wijziging tijdelijk kosteloos te laten zijn (artikel 4, eerste lid, (nieuw) en 4a, eerste lid, onder a (nieuw), van de Regelen).

Naamswijziging in Nederland is mogelijk als iemand de Nederlandse nationaliteit heeft (ook al woont degene in het buitenland), een verblijfsvergunning asiel heeft of staatloos is. Conform artikel 1:7, derde lid, Burgerlijk Wetboek (hierna: BW) respectievelijk artikel 1:7, derde lid, BW BES delen minderjarige kinderen van de naamgevende ouder met gezag in de wijziging van diens geslachtsnaam.

Grondslag

Om wijziging van de geslachtsnaam van nazaten van tot slaaf gemaakten mogelijk te maken, is voorzien in een extra, nieuwe wijzigingsgrondslag in het Bgn. In genoemde brief van het kabinet van 23 juni 2023 is aangegeven dat daarbij als uitgangspunt geldt dat de regeling:

- a) zo min mogelijk belastend is voor aanvragers – dat wil zeggen, geen zware bewijslast en geen verklaring van een deskundige met betrekking tot bijvoorbeeld ondervonden psychische hinder;
- b) zo min mogelijk onderscheid maakt al naar gelang de herkomst van de naam. Mensen met een migratieachtergrond uit voormalige koloniën waar slechts een zeer summiere namenregistratie is bijgehouden, moeten in principe geen zwaardere bewijslast dragen dan mensen met een migratieachtergrond uit voormalige koloniën waar de namenregistratie vollediger is.
- c) verantwoord uitvoerbaar is voor de Dienst Justis.

Tot deze aanpassing van het Bgn was wijziging van de geslachtsnaam voor nazaten van tot slaaf gemaakten in de praktijk slechts mogelijk op basis van ervaren psychische hinder van die naam. Daarbij gold de verplichting bewijs te overleggen van ernstige lichamelijke of mentale schade door een daartoe bevoegd psycholoog. Deze drempel is nu weggehaald. In het Bgn is opgenomen dat de geslachtsnaam van een persoon op zijn verzoek kan worden gewijzigd, indien hij in het verzoek verklaart een nazaat te zijn van een tot slaaf gemaakte aan wie de geslachtsnaam wordt ontleend. Een 'eigen verklaring' van verzoeker is daartoe voldoende. Daartoe wordt een standaardformulier ontwikkeld. Overigens zal voor de communicatie over de regeling en voor de inrichting van de praktische toegang tot de regeling ook in overleg worden getreden met vertegenwoordigers vanuit de groep betrokkenen en zal gebruik worden gemaakt van de inzichten in het kader van de doenvermogenstoets. Er is geen verdere bewijslast; de Dienst Justis controleert alleen of deze eigen verklaring bij het verzoek zit. De Dienst Justis controleert niet of de verklaring waar is. In het licht van genoemde uitgangspunten is het ontbreken van een bewijslast onvermijdelijk. Dit heeft te maken met het volgende.

In het rapport van het Verwey Jonker Instituut "Verkenning basis voor naamswijziging in verband met het Nederlandse slavernijverleden" komt naar voren dat er vijftien geaccepteerde en historisch betrouwbare overzichten en registers beschikbaar zijn waarin geslachtsnamen, die verband houden met het Nederlandse slavernijverleden, bijeengebracht zijn.⁴ Sommige op papier, andere digitaal raadpleegbaar. De beschikbare registers betreffen het gebied van Suriname (het meest compleet), en de voormalige Nederlandse Antillen (voor twee derde compleet), daarbinnen met name Aruba, Bonaire en Curaçao. De beschikbare registers gaan uit van personen. Het zijn dus niet zozeer overzichten van geslachtsnamen als wel van personen en families die op een zeker moment tot slaaf zijn gemaakt of vrijgemaakt werden. De beschikbare registers zijn niet honderd procent compleet. Er ontbreken groepen en personen. Gemigreerde slaaf gemaakten bijvoorbeeld, zijn in de loop der tijd weggeraakt uit de Nederlandse koloniale bronnen. Met name op de Antillen kwam het veel voor dat mensen tussen de Caraïbische eilanden en/of naar het vasteland van Zuid-Amerika verhuisden of gedwongen werden verplaatst en zo op het gebied van een andere koloniale mogendheid terecht kwamen.

Voor voormalig Nederlands Indië bestaat nog geen overzicht van geslachtsnamen die verband houden met het Nederlandse slavernijverleden. De conclusie van het rapport is dat het voor

⁴ Bijlage bij *Kamerstukken II 2022/23*, 36200 VII, nr. 125.

Nederlands-Indië op dit moment onmogelijk is om aanvullend een geaccepteerd overzicht uit slaven-, manumissie en emancipatieregisters en/of kerkelijke archieven samen te stellen. Deze omstandigheden maken dat een deel van de verzoekers niet kan aantonen of aannemelijk maken dat hij nazaat is van een tot slaaf gemaakte. Dat maakt, gelet op het doel van de regeling, een grondslag zonder verdere voorwaarden en bewijs ter zake noodzakelijk. De regeling zou anders niet doeltreffend zijn, omdat de uitoefening van een verleend recht voor een deel van de rechtszoekenden niet te realiseren zou zijn. Als registers leidend zouden zijn bij de toegang tot (kosteloze) naamswijziging, zou een verzoeker wiens voorouder niet in een register staat, minder kans hebben dan personen van wie dat wel het geval is. Dat is onwenselijk. De conclusie in het rapport betekent ook dat er niet een lijst van geslachtsnamen kan worden opgesteld aan de hand waarvan de Dienst Justis kan controleren of de geslachtsnaam van een verzoeker de naam van een nazaat van een tot slaaf gemaakte is aan wie de geslachtsnaam is ontleend. Evenmin zal de Dienst Justis (kunnen) beoordelen of de verzoeker daadwerkelijk afstamt van een betreffende nazaat.

Nieuwe geslachtsnaam

Bij een beroep op de nieuwe wijzigingsgrond, komt ook de vraag op hoe de nieuwe geslachtsnaam zal luiden. Verzoeker heeft verschillende mogelijkheden. In aansluiting op de bestaande systematiek geschiedt wijziging bij voorkeur door omzetting van enkele letters of door toevoeging van een voor- of achtervoegsel. Daarnaast kan wijziging plaatsvinden door het kiezen van een geslachtsnaam van een ouder of andere bloedverwant in de opgaande lijn. Gelet op de achtergrond van deze wijzigingsgrond ligt het in de rede om verzoeker ook de mogelijkheid te geven te kiezen voor de geslachtsnaam van een voorouder. Het is aan verzoeker om aan te tonen dat het een geslachtsnaam betreft van een (voor)ouder op vergelijkbare wijze als dat nu het geval is bij bijvoorbeeld een beroep op artikel 2, eerste lid, onder a of b Bgn. Ook mag verzoeker kiezen voor een geslachtsnaam die nog niet in Nederland voorkomt. Daarbij wordt – eveneens gelet op de achtergrond van deze wijzigingsgrond – niet de eis gesteld dat de nieuwe naam Nederlands moet klinken. De naam kan bijvoorbeeld van oorsprong uit een regio in Afrika afkomstig zijn. Wijziging kan niet plaatsvinden door toevoeging van een naam. Daarvoor gelden de regels van artikel 2 Bgn of van de Wet introductie gecombineerde geslachtsnamen. Buiten de kaders van deze regelgeving, wordt een toevoeging van een naam onnodig geacht en daardoor de verkrijging van een dubbele naam onwenselijk geacht. Gelet op het doel van deze bepaling, namelijk geslachtsnaamswijziging mogelijk maken voor personen die een nazaat zijn een tot slaaf gemaakte en gelet op de totstandkoming van hun naam last ervaren van die naam, ligt toevoeging (en dus het houden van de oorspronkelijke naam) ook niet voor de hand.

b. Regeling Caribisch Nederland

Op grond van artikel 1:7, vijfde lid, BW BES kunnen bij algemene maatregel van bestuur (hierna: amvb) regels worden gesteld over de wijze van indiening en behandeling van verzoeken tot geslachtsnaamswijziging. Ook kunnen bij amvb de voor geslachtsnaamswijziging verschuldigde leges worden vastgesteld. In een dergelijke amvb was nog niet voorzien. Op grond van het nieuwe artikel 6a van de Regelen wordt deze amvb waarin de procedure en leges voor naamswijziging in Europees Nederland zijn geregeld, ook van toepassing op de BES. Daarbij is bepaald dat de (onderdelen van) artikelen op verschillende momenten in werking kunnen treden. Denkbaar is dat de Regelen voor een groot deel kunnen worden toegepast op de BES, maar dat de uitvoering op een enkel onderdeel na nog niet helemaal gereed is. Om niet te hoeven wachten op het gereed komen voor uitvoering van de Regelen in hun geheel is voorzien in inwerkingtreding in verschillende fases.

Anders dan artikel 1:7, vijfde lid, BW bevat het BW BES nog geen grondslag om ook de gronden voor geslachtsnaamswijziging bij amvb te regelen. Beoogd wordt binnen afzienbare termijn in een dergelijke grondslag te voorzien. Totdat hierin is voorzien, worden de gronden voor geslachtsnaamswijziging op de BES neergelegd in beleidsregels (Beleidsregeling geslachtsnaamswijziging BES), waarbij de gronden zo veel mogelijk gelijklopend zijn aan de gronden opgenomen in het Bgn.

Verder geldt op grond van artikel 1:7, zesde lid, BW de schriftelijke mededeling van het voornemen tot naamswijziging als een beschikking. In het BW BES is nog niet voorzien in een dergelijke bepaling. De bedoeling is om ook hierin te voorzien en het BW BES hierop aan te passen in lijn met artikel 1:7, zesde lid, BW.

Hiermee wordt de procedure en regeling voor geslachtsnaamwijziging op de BES zo veel mogelijk gelijkgetrokken met de procedure en regeling zoals die bestaan binnen Europees Nederland. Zodra hiertoe een grondslag is opgenomen in het BW BES, zullen de hiervoor genoemde beleidsregels worden ingetrokken en zal het Bgn ook van toepassing worden op de BES.

2. Financiële gevolgen

Normaliter is het tarief voor een naamswijziging via Dienst Justis € 835,-. Op grond van dit besluit kunnen nazaten van tot slaaf gemaakten kosteloos de wijziging van hun geslachtsnaam bewerkstelligen. Zij hoeven geen leges te betalen.

Het is niet mogelijk om cijfers te geven over het aantal nazaten van tot slaaf gemaakten dat de geslachtsnaam wil wijzigen. Deze wens is afhankelijk van individuele overwegingen en keuzes. Het aantal nazaten van tot slaaf gemaakten die bij Dienst Justis een verzoek tot naamswijziging zullen indienen, is dan ook onbekend en vooraf niet in te schatten. Dat veroorzaakt een financieel risico voor de Staat. In de kabinetsbrief van 23 juni 2023 is aangegeven dat de maatregel onderdeel uitmaakt van de toezeggingen uit de kabinetsreactie van 19 december 2022 en dat die maatregel bekostigd wordt uit in totaal € 100 miljoen die het kabinet hiervoor heeft gereserveerd.⁵ De bekostiging is tijdelijk en kent in beginsel een werkingsduur van vijf jaar. De Dienst Justis monitort de effecten van de regeling, in die zin dat Justis de instroom van de verschillende verzoeken bijhoudt en beziet of de aantallen afwijken van voorgaande jaren. Indien de beschikbare middelen eerder of later uitgeput zijn, kan de duur van de bekostiging worden aangepast. De voorwaarde dat een 'eigen verklaring' voldoende is, brengt bovendien het risico mee dat misbruik van de regeling wordt gemaakt in die zin dat een beroep op deze grond wordt gedaan door personen voor wie de regeling niet is bedoeld. Ook daarom worden de effecten van de regeling door Dienst Justis gemonitord, zodat kan worden bezien of een beroep op deze wijzigingsgrond zonder dat leges zijn verschuldigd in stand kan blijven (zie ook onder 3. Evaluatie).

3. Evaluatie

Naast dat de Dienst Justis de effecten van de regeling monitort, wordt de regeling uiterlijk na drie jaar geëvalueerd. Daarbij wordt bekeken of de regeling nog onbedoelde drempels kent, wordt de omvang van de financiële gevolgen en uitputting van beschikbare middelen bezien en wordt indien mogelijk het eventuele ongeoorloofd gebruik van de regeling onderzocht.

In 2024 wordt een beleidsdoorlichting ter hand genomen met betrekking tot het Bgn in zijn geheel. Daarbij wordt gekeken naar de procedure, de gronden en consistentie daarvan, en ook de in verband met een naamswijziging in rekening te brengen kosten.

4. Advies en consultatie

Bij de voorbereiding van het besluit is ook een gendertoets uitgevoerd en is bezien of er effecten zijn op gendergelijkheid. Daarbij is overwogen dat de effecten van het mogelijk maken van dit type naamswijziging geen verschillende effecten op mannen en vrouwen heeft, omdat in dit opzicht de maatschappelijke positie niet verschilt.

PM

⁵ Kamerstukken I, 2022/23, 36284, nr. C

B. Artikelsgewijze toelichting

Artikel I

Onderdeel A

Personen die een nazaat zijn van een tot slaaf gemaakte aan wie zij hun naam ontlenu, kunnen op grond van artikel 1a hun naam laten wijzigen. Zij dienen daartoe een eigen verklaring af te leggen. Het overleggen van nadere bewijsstukken wordt niet vereist. De naamswijziging geschiedt bij voorkeur door omzetting van enkele letters of door toevoeging van een voor- of achtervoegsel. Maar als dat niet mogelijk is of als verzoeker dit onwenselijk vindt, dan kan ook een andere geslachtsnaam worden gekozen, namelijk de naam van een ouder of voorouder of een geslachtsnaam die nog niet in Nederland voorkomt. Wijziging door toevoeging van een naam is niet toegestaan. In aansluiting op artikel 4, derde lid, Bgn is wijziging op deze grond eenmalig mogelijk.

Onderdeel B en C

Nu de regeling voor naamswijziging zo veel mogelijk gelijk is getrokken voor de BES, zijn ook de verwijzingen naar Wetboek van Strafrecht aangepast. Verwezen wordt naar de overeenkomende bepalingen in het Wetboek van Strafrecht BES. Voor de toepassing van het Bgn respectievelijk de Regelen is immers niet relevant of een veroordeling op grond van het Wetboek van Strafrecht in Europees Nederland dan wel Caribisch Nederland is uitgesproken.

Artikel II

Onderdeel A en C

Artikel 3, vierde lid, van de Regelen bepaalt de hoogte van de leges in gevallen waarin verzoeker woonachtig is in de BES. In artikel 4a is voorzien in gevallen waarin geen leges verschuldigd zijn. Het betreft vergelijkbare gevallen als waarin ook in Europees Nederland geen leges zijn verschuldigd.

Onderdeel B

Personen die op grond van artikel 1a van het Besluit geslachtsnaamswijziging wijziging van de geslachtsnaam verzoeken, hoeven geen leges te betalen. Hierin voorziet het artikel 4, eerste lid, van de Regelen.

Onderdeel D

Het nieuwe artikel 6a voorziet in een nieuwe aanvullende grondslag van de Regelen, zodat deze ook van toepassing zijn in gevallen waarin een verzoek tot naamswijziging wordt gedaan door een verzoeker woonachtig in een van de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius dan wel Saba.

Onderdeel E

Nu de Regelen ook van toepassing zijn op de BES, is de citeertitel dienovereenkomstig aangepast. In deze toelichting is overigens nog de aanduiding Regelen gebruikt.

Artikel III tot en met VI

Dit besluit treedt in werking op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip. De inwerkingtreding kan voor de verschillende artikelen of onderdelen daarvan verschillend worden vastgesteld (artikel VI). Zo nodig kunnen bijvoorbeeld de wijzigingen die op de BES zullen gelden, op een ander tijdstip in werking treden. Hiervoor kan bijvoorbeeld aanleiding zijn als de uitvoering nog niet gereed is voor toepassing op de BES.

De wijzigingen gelden voor verzoeken tot naamswijziging die zijn ingediend op of na de datum van inwerkingtreding. Vanuit de rijksoverheid, de Dienst Justis maar ook door betrokken organisaties zal aandacht worden besteed aan deze wijziging, zodat burgers geïnformeerd zijn over onder meer het moment van inwerkingtreding. Dit is van belang, ook omdat de grondslag voor kosteloosheid van deze naamswijziging tijdelijk is en in beginsel na vijf jaar verval (artikelen III en IV).

Op grond van artikel V, kan bij koninklijk besluit worden bepaald dat de grondslag voor de kosteloosheid eerder of later dan na vijf jaar verval, maar ook kan worden bepaald dat deze grondslag niet verval. Reden daarvoor is dat voor de kosteloosheid middelen beschikbaar moeten zijn. Niet kan worden ingeschat hoe vaak en binnen welk tijdsbeslag een beroep op de betreffende

wijzigingsgrond zal worden gedaan. Onzeker is dan ook op welke termijn de beschikbare middelen uitgeput zullen zijn. Het is wenselijk dat indien de beschikbare middelen eerder of later uitgeput zijn, de duur van de bekostiging kan worden aangepast. Tevens wordt hiermee een grondslag geboden voor het eventueel permanent maken van de vrijstelling van leges, indien besluitvorming naar aanleiding van de aangekondigde evaluatie van de regeling daartoe aanleiding geeft.

De Minister voor Rechtsbescherming,

F.M. Weerwind